

NAPAD NA KOTARSKI KOMITET KP HRVATSKE SENJ U KRASNU 4. IX 1943.

Teritorij koji obuhvaća kotar Senj ratne godine 1943. bio je dosta velik. Uz jadransku obalu uz grad Senj nanizalo se više mjesta i bezbroj zaselaka, i to: Jurjevo, Lukovo, Klada, Starigrad, Jablanac, Prizna.

U planinskom dijelu kotara također su veća naselja: Krivi Put, Vratnik, Krasno, a bilo je i drugih zaselaka, u kojima je živjelo dosta naroda.

Sva ova planinska sela razvučena su zbog konfiguracije tla i udaljena jedno od drugoga. Jedno od većih i ljepših naselja planinskog dijela Velebita jest Krasno. Samo mjesto smješteno je u sredini polja i po okolnim obroncima. Okruženo je velikom šumom. Krasno obuhvaća nekoliko manjih zaselaka: Aniči, Samardžije, Vukelići i Devčići, a desetak kilometara prema moru su sela: Oltari, Pandore i Bilopolje.

Kotarski komitet KP Hrvatske Senj prema svim podacima, osnovan je na početku mjeseca studenog godine 1942. U njegovu radu bilo je dosta poteškoća, ponajviše zbog toga jer je djelovao u planinskom području unutar kojega su u Senju, Jurjevu, Jablancu i Vratniku bile stacionirane jake talijanske i njemačke snage. Nepotpun utjecaj Komiteta bio je u priobalnom planinskom dijelu Velebita, južno od Senja pa do Karlobaga. Zbog toga je u proljeće godine 1943. Okružni komitet KPH za Hrvatsko primorje i Gorski kotar odlučio da se Kotarski komitet Senj premjesti u područje Krasna (sjeverni Velebit) i zbog toga mu je kao pomoć dodijeljena grupa instruktora-političkih radnika, koji su do tada bili na dužnosti izvan Senja.

Zbog širenja NOB-a i afirmacije narodne vlasti 18. svibnja 1943. članovi Kotarskog komiteta Senj s grupom političkih radnika i komandom mjesta Senj kao osiguranjem uputili su se od Zabukovca, Krivog Puta, Brinja do Brloga i dalje preko Senjskog bila do Krasna.

Glavni zadatak novo pridošlog Komiteta i njegovih političkih radnika bio je rad na političkom uzdizanju boraca i naroda ovog kraja kao i njegovo angažiranje u borbi protiv okupatora i domaćih izdajica, pružanje pomoći mobilizaciji te rad na osnivanju partijskih grupa i učvršćenju postojećih, rad s ostalim društveno-političkim organizacijama u svim mjestima gdje do tada nisu postojale.

Jedan od zadataka Komiteta bio je i pravilno tumačenje revolucije te potrebu širenja bratstva i jedinstva.

Nekoliko dana nakon dolaska u Krasno Komitet se povećao novim političkim radnicima, tako ih je na kraju svibnja svih skupa bilo više od dva-deset.

Kotarski komitet KP Hrvatske Senj smjestio se u velikoj zgradi (vlasništvo braće Rogić iz Jurjeva), koja se nalazila na raskršću između zaselaka Anići i Samardžije.

Svi članovi Komiteta i politički radnici sačinjavali su jednu čvrstu, drugarstvom povezanu grupu. Svako od članova imao je određeno zaduženje, odnosno svoj teren na kojemu je kao politički radnik morao djelovati. Unutar takvog kolektiva redovito su izlazile zidne novine u kojima su najaktivniji bili omladinci. U tom političkom radu dolazilo je do izražaja drugarstvo i povjerenje te briga za svakog pojedinca. Slobodnog vremena bilo je malo, a ukoliko ga je i bilo, posvećivalo se političkom uzdizanju članova.

U to vrijeme sekretar KK bio je drug Toma Mavrić a članovi Joža Kalafatić (Malicija) i Feliks Gorski. Ostali članovi bili su politički radnici i tehničko osoblje Komiteta i komande mjesta Senj.

Za partijski rad Komiteta, političko djelovanje na terenu, osnivanje novih i učvršćivanje postojećih partijskih organizacija bili su zaduženi Toma Mavrić, Joža Kalafatić i Feliks Gorski.

Budući da smo Nada i ja bile zadužene za rad AFŽ-a, osnivale smo u svakom mjestu odbore AFŽ. Moram istaknuti hrabrost tih žena koje su preko žice talijanskih uporišta prelazile i donosile političke, vojne i druge informacije.

Nakon dolaska u Krasno veliku pomoć u radu Kotarskog komiteta kao i u organiziranju političkih organizacija pružali su aktivisti s terena: drug Lovro Stanišić za područje sela Oltari—Pandore, a ujedno je bio i veza s Jurjevom; drugarica Seka Babić i njen brat (koji su se u Velebit povukli iz Starigrada pred neprijateljem) bili su vezani uz Kladu i Starigrad. Vezu sa Senjom održavali smo preko jednog druga iz Lukova (Biondić ?).

Iz Krasna su nam veliku pomoć u radu pružili Ivan (ili Josip) Vukelić, Ivan Devčić i učiteljica iz Anića.

Svi ovi drugovi kada su išli na teren, išli su s nama, a njihova pomoć osobito nam je dobro došla u radu s narodom i kretanju po terenu.

Za tih nekoliko mjeseci, od 18. svibnja do 4. rujna 1943, mi smo mnogo postigli u političkom radu, posebno u radu s narodom te širenju NOP-a na ovom teritoriju kotara Senj.

Najvažnije od svega je to da nas je narod prihvatio otvorena srca i da je bio vezan uz nas i našu borbu.

Naš nesmetani rad i živu aktivnost na području Krasna, koji je kao slobodan teritorij obuhvatio Velebit i veliki dio planinskih naselja, poremećen je 3. (4) rujna 1943. vijesću da će nas napasti ustaše. Mi smo se na vrijeme sklonili u Velebit, ali do napada ustaša nije došlo. Kada smo dobili tu obavijest, vratili smo se u Krasno. Taj dan i noć prošli su mirno. No, slijedećeg dana, 4. rujna 1943, rano ujutro čulo se u daljini puškaranje. Prvi je to čuo sekretar Mavrić, koji nas je probudio. Odmah je poslao sekretara SKOJ-a Pavu Butorca da izvidi preko Komande mjesta (druga Šiljkovića) kakva je to pucnjava. Butorac se brzo vratio i nije donio nikakve zabrinjavajuće vijesti, ali puškaranje se nastavilo. Postalo je sve jače i bliže i zbog toga smo se zabrinuli.

Sekretar Mavrić ponovo je poslao Butorca da vidi o čemu se radi, ali ovaj se više nije vratio i nije nas mogao obavijestiti o neprijateljskoj opasnosti, koja se približavala.

Za kratko vrijeme ustaše su potpuno opkolile zgradu Komiteta. Nešto prije toga Komanda mjesta povukla se a s njima i Butorac — sekretar SKOJ-a. Svi smo bili opkoljeni u zgradi Komiteta od ustaša, koji su na zgradu otvorili jaku vatru iz pušaka i mitraljeza. Situacija je postala teška i vrlo opasna. Ja sam se sa sekretarom Mavrićem i omladincem Miljenkom Domjanom nalazila u prizemlju. Jedan od ustaša približio se samoj zgradi, ali ga je Mavrić ubio. Zatim mi je Mavrić naredio da bježim iz opkoljene kuće, a da ne bi sâm pao živ u ruke ustašama, našavši se u bezizlaznoj situaciji, usmrtio se bombom.

Dok su se iznenađeni ustaše snašli ja sam iskoristila priliku i izašla iz obruča, bez obzira na to što su pucali za mnom i što su me skoro uhvatili. Bježala sam i sklonila se u najbližu kuću do zgrade Komiteta. U kući je bila jedna dobra starica, koja je ocijenila situaciju i sklonila me u podrum. Malo zatim u kuću je dotrčala kuharica Komiteta — Fanika. Dok sam trčala do kuće, za mnom je potrčao drug Joža Kalafatić, koji se također probio iz opkoljene kuće. Joža je bio fizički jak i hrabar drug, no nije mogao umaći progoniteljima koji su ga presjekli mitraljeskom vatrom. Čula sam kako je cijelom dolinom zaječao njegov bolni krik.

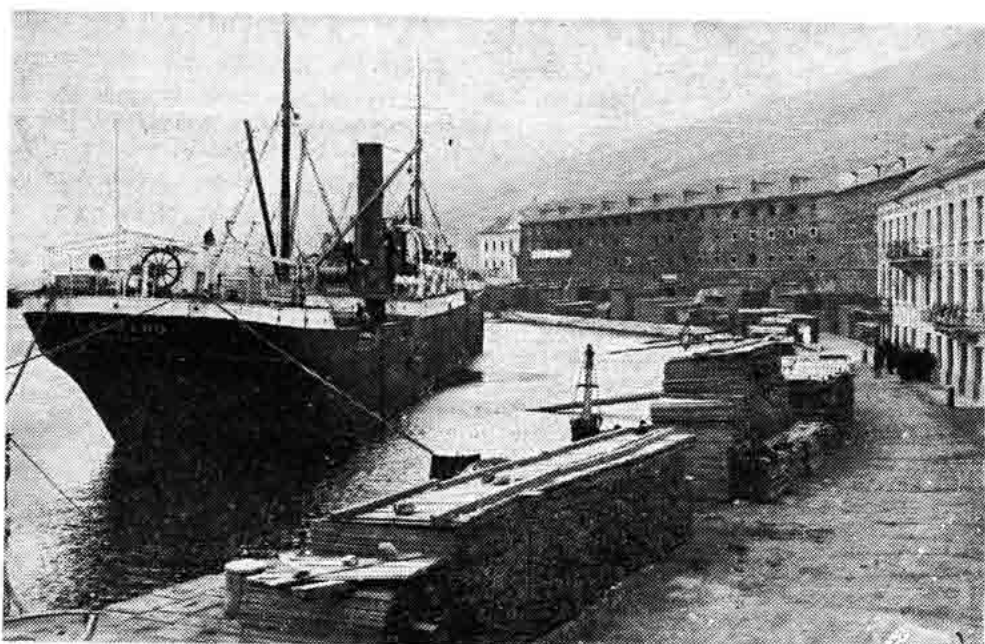
Iako skrivena u kući čula sam jauke zarobljenih omladinaca koje su ustaše prije ubijanja mučili. Ljudi su se uvukli u kuće i čekali u neizvjesnosti.

U potkrovlju zgrade Komiteta sklonila su se tri omladinca koje su ustaše uhvatili i odveli sobom u Senj. Zatim je počela padati kiša. Iskoristila sam pljusak i maglu koja je pokrila polje. Bježala sam prema selu Devčićima. Kada sam došla u selo zaprepašteni seljani su se čudili kako sam ostala živa, jer su i oni čuli puškaranje i jauke.

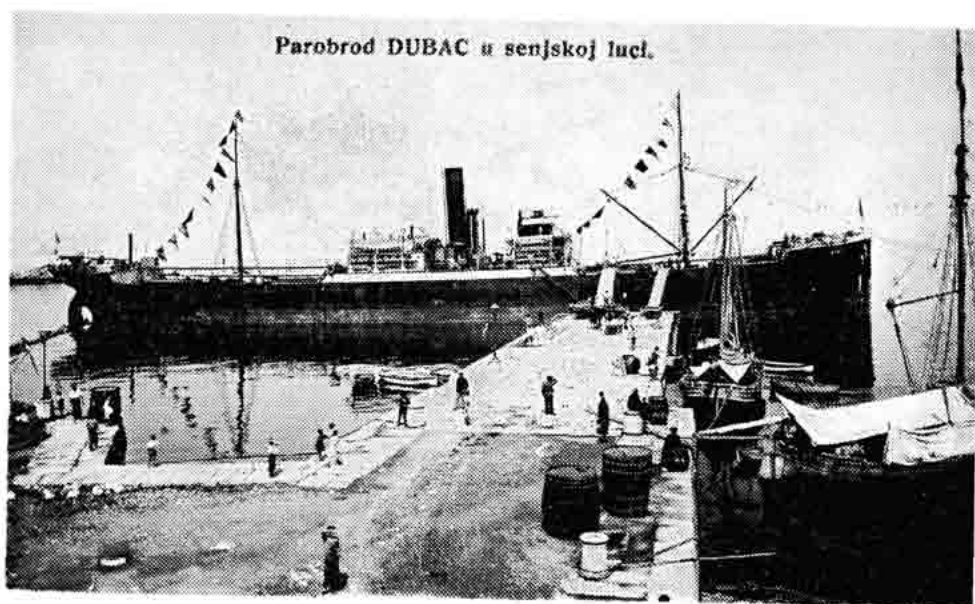
U noći 4. na 5. IX 1943. u Otočac (koji je tada oslobođen) poslani su kuriri s izvještajem. Nakon dva dana stigle su naše jedinice, koje su sahranile tijela palih drugova: Mavrića, Malicija, Domjana i još dvojice omladinaca.

Za nekoliko dana došlo je do kapitulacije fašističke Italije (9. IX 1943.), pa Komitet i druge političke organizacije te Komanda mjesta dolaze u Senj, koji je 12. IX 1943. oslobođen.

Komitet se je vratio u oslobođeni Senj gdje je nastavio s radom u novim uvjetima

Sl. 51 — Parobrod »Leonardo« — Catania na vezu u senjskoj luci. Snimak iz vremena oko 1925.

Sl. 52 — Parobrod »Dubac«, istovar soli u senjskoj luci. Snimak oko 1921.